

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 68

БЕРЕСЕНЬ • SEPTEMBER 2016 • Nr. 18 (2950)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

В НЕБЕСНИХ ОБИТЕЛЯХ ШУКАЙТЕ ЇХ (виступ патріарха Святослава на Личаківському кладовищі)

У цих днях тут, у Львові, відбувається чергова річна зустріч Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви. Сюди приїхали сорок єпископів нашої Церкви з цілого світу: з Канади, США, Бразилії, Аргентини, Австралії, Англії, Франції, Німеччини, Італії, Іспанії, Польщі, всі наші єпископи з України, представники наших громад з Казахстану, Білорусі, Румунії. Але будучи тут, на рідній українській землі, ми хотіли приїхати сюди, на Личаківське кладовище, щоби стати перед могилами наших Героїв – військовослужбовців і волонтерів, які поклали своє життя на вівтар України.

▼ Продовження на 2 стор.

Сьогоднішній вечір саме в таких тонах. Я не знала як про це писати... Та все ж вечір довгий, емоцій багато, а серце якимось свіжим стало. Однак, на фото якраз той хлопчик, там збоку, до якого Блаженніший Святослав сказав: «Тримайся, будь мужнім і великим, як твій тато!»
(Руслана Ткаченко, з Фейсбуку)

На 7 стор. захоплююча розмова з папою-емеритом Бенедиктом XVI, зокрема про те, чим було продиктовано рішення про зречення від престолу

«Українцям потрібно підтримувати високий рівень політичної мобілізації і вести невтомну боротьбу, щоб уникнути помилок та розчарувань Помаранчевої Революції. Не менш важливим є усвідомлення значущості власної ролі у процесі реформ.» Так вважає видатний політолог сучасності Френсіс Фукуяма. З іншими його думками, висловленими під час візиту до Львова, знайомимо читачів на 5 стор.

ХТ

ВОЗДВИЖЕННЯ ХРЕСТА ГОСПОДНЬОГО: ПАМ'ЯТЬ ПРО ТВОЄ СПАСІННЯ

Баниця, Лемківщина (Польща), фрагмент цвинтаря. До II світової війни в Баниці жило близько 600 українців, після війни вивезені в радянську Україну, інші депортовані на захід Польщі. Нині село не існує. Світлина Мирослава Іванека

Це свято, як і інші великі торжества, звертає нашу особливу увагу на наше Спасіння, щоб ми пам'ятали про велику Божу любов щодо нас. У кожному святі ми пізнаємо, як Бог старанно робив все, щоб відкрити Свою Любов і повернути нам втрачене життя, Рай.

Щоб бути в небі, потрібно хотіти бути з Богом. Якщо запитати у кожного з нас: «Чи ти хочеш бути з Богом?», то ніхто би не відмовився. Але, якщо подивитися на наше життя, то побачимо як багато часу ми залишаємо без Бога. Його не відкидаємо, але про Нього не завжди пам'ятаємо. Деколи живемо так, немовби Його і не існувало. Людині властиво забуватися. А ще й ворог нас відволікає, пропонуючи нам різні клопоти, різні переконання та все інше, що нас непомітно залишає на самоті, тобто без Бога. А вже тоді «один в полі – не воїн».

ВОЗДВИГАЄМО, ВИСТАВЛЯЄМО, НОСИМО, ПАМ'ЯТАЄМО

Апостол Павло каже: «Бо ж слово про Хрест тим, що гинуть, – то глупота, а для нас, що спасаємось – сила Божа!». Кожний християнин з пошаною ставить до смерті Ісуса на хресті. І кожний цю пам'ять несе че-

рез своє життя: починаючи від хрещення, коли дають натільний хрестик, аж до смерті, коли на гробі ставлять хрест. Ми прокидаємось і благословляємо самих себе знаком хреста і коли лягаємо спати, коли їмо і коли починаємо працю. Саме цим ми зберігаємо пам'ять про хресну смерть, саме через цю пам'ять ми відновлюємо бажання бути учасником Діла Відкуплення, що звершилось на Голгофі.

ГОСПОДИ, ПОМИЛУЙ І ТЕБЕ ТАКОЖ?

Під час першого воздвиження хреста народ багато разів взивав «Господи, помилуй!». Коли віруюча людина дивиться на хрест і пригадує своє життя, у неї виникає природня молитва – прохання про помилування. Господь прийшов на землю, щоб нас Спати і заради цього віддав Своє життя, як викуп за багатьох. Нам залишається лише прийняти це Спасіння і почати жити так, як Він нам запропонував. Кожного разу, коли ми будемо дивитися на хрест, нехай лине молитва про помилування і нехай оновляється бажання продовжувати любити Бога та ближніх.

о. Віталій Тарасенко

С-на: Мар'ян Павлик

В НЕБЕСНИХ ОБИТЕЛЯХ ШУКАЙТЕ ЇХ

▼ **Продовження.**
Початок на 1 стор.

Їхня жертва, яку вони склали цілопально, є нашим великим скарбом – і духовним, і національним. Скарбом, який стане наріжним

каменем оновленої вільної незалежної України. Духовним скарбом, на прикладі якого будуть виховуватися покоління нових українців, на прикладі яких ми будемо вчитися любові, патріотизму, всього того, що є найсвітлішого і найкращого у людській душі. І тут, стоячи перед їхніми могилами,

ми хочемо їх вшанувати, перед ними схилити нашу голову, скласти їм нашу найглибшу шану.

У тих таких драматичних днях наш український народ так спонтанно, але так глибоко висловив християнське розуміння геройської смерті. Сьогодні навіть малі діти знають ці слова: «Герої

не вмирають». Бо ми знаємо, як християни, що героєм людину може зробити не ненависть до ворогів, а героєм людину може зробити лише любов до своєї Батьківщини, до своєї родини і всього, що ми маємо найсвятішого і найріднішого у нашому серці. І та людина, що має в серці любов, здатну на героїзм, справді не вмирає. Бо любов, яка походить від Бога – сильніша за смерть. Тому сьогодні, коли ми дивимося в очі хлопців, які з вічності на нас споглядають, то ми відчуваємо, що вони – живі, вони є з нами, нас чують і бачать і тут є з нами присутні.

Хоча ми говоримо про них, як про наш скарб, – духовний і національний, – але їхня смерть болить нам усім, а найперше болить вам, найріднішим. Тому ми, ваші владика, прийшли до вас сьогодні. Ми не можемо повернути назад з вічності ваших найдорожчих, яким би ще жити і жити, любити, будувати, народжувати дітей і виховувати їх. Але ми можемо бути з вами і розділити ваш біль.

Ми дуже хотіли бути з вами сьогодні, щоби той біль увібрати в себе. І, коли наші єпископи потім роз'їдуться по всіх куточках земної кулі, то розкажуть світові про біль України. Бо вони є свідками тієї правди і кривди, що діється сьогодні в Україні.

Тому, я дуже дякую, що ви прийшли, щоби з нами помолитися. Ми хочемо торкнутися вашого болю і піти разом з вами на могилу ваших рідних, разом бути і молитися, співпереживати і ділитися тим, що маємо, тим, що вміємо, тим, що знаємо...

Нехай Всемилостивий Господь, який є джерелом любові, життя і воскресіння, упокоїть у своїх вічних обителях наших Героїв України, а нас навчить любити, любити їх, любити один одного, Батьківщину і Бога, у якому є запевнення нашої перемоги. Бо добро завжди перемагає зло, а любов є сильніша за всяке зло, ненависть, любов сильніша за смерть!

**Департамент Інформації
УГКЦ, озглавлення текстів
від редакції «ХГ».**

ХГ

В СИРІЇ ВІЙНА, В УКРАЇНІ ВІЙНА...

Блаженніший Григорій III, Патріарх Мелькітської Греко-Католицької Церкви перебував в Україні на запрошення Блаженнішого Святослава та передав вітання від усіх земель Антіохійського Патріархату. Це третій візит Патріарха і вперше це відбулося, коли Україна знаходиться в стані війни. На канонічній території Мелькітської Греко-Католицької Церкви, зокрема в Ізраїлі, Палестині, Лівії та Сирії, вже довгий час тривають військові конфлікти.

Під час свого візиту Григорій III, зокрема, вшанував боротьбу українців за свободу, відвідавши Майдан, помолившись за полеглих героїв та Україну. Патріарху Антіохії та всього Сходу, Олександрії та Єрусалиму Мелькітської Греко-Католицької Церкви добре відома ціна свободи. Адже в його країні, Сирії, шостий рік триває війна.

ПАТРІАРХ ПРО ВІЙНУ В СИРІЇ

Тисячі будинків перетворено на руїни. Близько п'ятисот тисяч наших вірних були змушені покинути свої помешкання, свої села. Ми переживаємо справжнє еміграційне цунамі, яке не залишає каменя на камені від наших громад... Цю хресну дорогу переживають усі сирійські громадяни.

Криза у Сирії – це війна проти Сирії. Це війна, яка не оминула нікого в Сирії, незалежно християнин це чи мусульманин. Ми не можемо назвати цю війну антихристиянською чи антимусульманською – усі страждають! Я завжди кажу Святішому Отцеві, що ми усі йдемо шляхом Христа, як у давній час в Єрусалимі.

Найбільша кількість жертв цієї війни саме серед мусульман. У нас 150 зруйнованих чи понівечених церков і водночас 2000–3000 зруйнованих мечетей. Ми можемо відбудувати будинки знову, але відновити повагу, довіру і любов – зовсім не легко. Навіть зараз села, які є повністю християнськими, оточені поселеннями, які виступають проти уряду, але попри це ми маємо зберігати з ними добрі стосунки і пам'ятати про час, коли повернеться мир, щоб жити

С-на: maidanmuseum.org

разом. Це дуже важливий аспект для християн бути відкритими, щоб уникнути зайвих зіткнень і руйнувань в суспільстві.

ПОСЛАННЯ УКРАЇНЦЯМ

Ми повинні зрозуміти, що мир – це не просто слово, це певні зусилля, які маємо докласти усі ми. Тому в Євангелії говориться: слава Богу на небі, і на землі мир для людей. Суть Євангелія – принести мир на землю. Ми повинні працювати над довірою між людьми. Повинні завжди будувати довіру і любов. Любов – це реальна сила людини. Війна залишиться війною, а ми повинні думати як жити, щоб залишитися людиною. Як не пустити ненависть у себе. Є чудові слова: людина стає грішною через ненависть в середині себе, але якщо ти випустиш її з себе – станеш людиною і подолаєш усю небезпеку війни в своїй країні. Тому ми повинні почути голос Бога. Мій заповіт вам: любіть один одного, бо любов завжди перемаже.

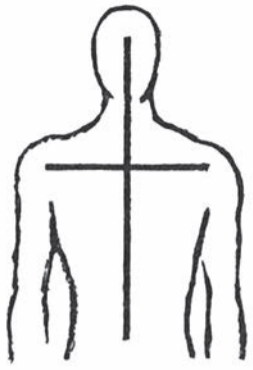
(за повідомленнями Музею Революції Гідності та «Живого Телебачення»)

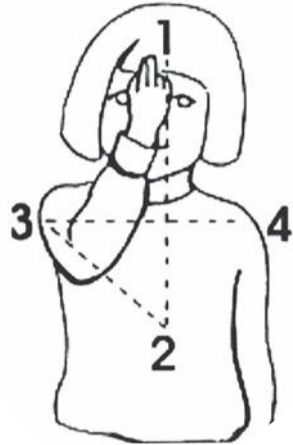
З Катехизму УГКЦ

У Старому Завіті пророк Ісаїя свідчить про страждання Слуги Божого, в яких Церква бачить страждання Ісуса Христа: «Зневажений, останній між людьми, чоловік болів, що зазнав недуги; немов людина, що перед нею обличчя закривають, зневажений, і ми Його нізащо мали. Та Він наші недуги взяв на Себе, він ніс на Собі наші болі. Ми ж, ми гадали, що Його покарано, що Бог Його побив, принизив. Він же був поранений за гріхи наші, роздавлений за беззаконня наші. Кара, що нас спасає, була на Ньому, і Його ранами ми вилікувані. Усі, як вівці, ми блукали; кожен ходив своєю дорогою; провини нас усіх Господь поклав на Нього. Його мордовано, та Він упокорявся і не розтуляв Своїх уст; немов ягня, що на заріз ведуть його, немов німа вівця перед обстригачами, не відкривав Він уст» (Іс. 53, 3–7).

Сам Ісус заповідав Свої майбутні страждання: «Все написане пророками про Сина Чоловічого здійсниться. Він буде виданий поганам, і насміхатимуться з Нього, і зневажатимуть Його, і плюватимуть на Нього, і бичували, уб'ють Його, та третього дня Він воскресне» (Лк. 18, 31–33). Христос добровільно приймає на Себе страждання і смерть, щоб подолати смерть. «Не смерть прийняла життя, а Життя прийняло смерть». (225, 226)

ІСТОРІЯ РОЗВОЮ ХРЕСНОГО ЗНАМЕНА

Найчастіший і найсвятіший знак, що його часто робимо на собі під час Богослужень і наших приватних молитов, це знак святого хреста. Його ставимо на собі, ним благословимо, ним завершимо наші храми, він знаходиться на церковних ризах, книгах, посуді, його ставимо на гробах померлих. Хресне знамено має свою довгу історію. У ході віків воно розвивалося і зазнавало різних змін. В історії його розвитку можна зауважити три періоди: хресне знамено робили одним, двома і трьома пальцями.

ХРЕСНЕ ЗНАМЕНО ОДИМ ПАЛЬЦЕМ

Хресне знамено – це прадавній знак. Звичай робити на собі знак святого хреста сягає апостольських часів. Християнський письменник Тертуліан (155–220) пише: «При всіх наших справах, чи входимо до дому, чи виходимо з нього, чи беремо на себе одягу, чи йдемо до купелі, чи сідаємо до столу, чи кладемося до ліжка, робимо на чолі знак хреста». Св. Василій Великий відносить звичай робити на собі знак хреста до апостольського передання. Про цю християнську практику св. Іван Золотоустий каже: «Завжди і всюди є з нами це знамено перемоги. Тож з усякою ревністю накреслюємо його на домах, на стінах, на дверях, на чолі і на серці».

ЗНАК ХРЕСТА ПЕРШИХ ХРИСТІЯН

Як перші християни робили на собі знак святого хреста? Вони хрестилися дещо інакше, ніж ми це робимо сьогодні. Вони робили на собі знак святого хреста тільки на чолі і тільки одним пальцем – великим або вказівним. А виконували вони його в той спосіб: великим або вказівним пальцем дійсно накреслювали на чолі найперше позовжню, а опісля поперечну лінію. Всі Св. Отці і письменники перших століть, коли говорять про хресне знамено, то вказують на місце, де його накреслювано – на чолі. Св. Іван Золотоустий пояснює, що деколи роблено хрест-знамено на цілому обличчі, т.зн. позовжня лінія йшла з чола на ніс, а поперечна посередині чола або по очах або й нижче. І він на це має особливий вислів: «Назначувати хрест на обличчі». Про хресне знамено, роблене одним пальцем, він каже: «Коли ти робиш знамено хреста, то представляй всю знаменність хреста... Треба його зображати не тільки пальцем, але при тому повинно бути сердечне розположення й повна віра».

Хресне знамено одним пальцем на чолі було символом, що християни вірять тільки в одного Бога, в протилежності до поган, що вірили в багатьох богів.

ЗНАК ХРЕСТА В ПІЗНІШИХ ВІКАХ

Хресне знамено одним пальцем було в звичаю християн протягом майже семи перших століть, хоча в міжчасі поволи входить звичай робити його також двома пальцями. В діяннях Вселенського Собору 787 р. знаходимо згадку, що тоді ще робили знак св. хреста одним вказівним або великим пальцем на чолі. Св. Андрій Критський (660–740) ще згадує про хресне знамено одним пальцем. А св. Теодор Студит (759–826) каже, що за його часів хресне знамено бувало одним і кількома пальцями. В одній із своїх епіграм про хрест, він говорить словами самого хреста: «Хто зображує

мене в собі, хоч би тільки одним пальцем, той зараз проганяє злого духа».

В Сербії звичай робити на собі знак св. хреста одним пальцем перетривав ще до XV віку. Латинська Церква крім повного хресного знамена зберегла ще до сьогодні і хресне знамено одним пальцем на чолі, устах і грудях перед читанням Св. Євангелії.

ХРЕСНЕ ЗНАМЕНО ДВОМА ПАЛЬЦЯМИ

Причиною переходу з одного на два пальці була ересь монофізитів. Вони заперечували, що в Христі Ісусі було дві природи, Божа і людська, а визнавали в Ньому тільки одну природу. Їхню науку осудив Халкедонський Собор 451 р. Для монофізитів знак св. хреста одним пальцем став символом віри в одну природу в Христі. А правовірні, щоб заявити свою віру в дві природи в Ісусі, починають ставити хресне знамено двома пальцями, це є вказівним і середнім, на чолі і на грудях. З часом цей звичай у греків став загальним і тривав до половини XI століття.

ХРЕСНЕ ЗНАМЕНО ТРЬОМА ПАЛЬЦЯМИ

Тяжко подати час переходу з двох пальців на три, бо цей процес відбувався дуже повільно і тривав сотні років. Про знак хреста трьома пальцями маємо ясні свідчення щойно від IX століття. А в XIII столітті в Греції хресне знамено трьома пальцями стає вже загальним звичаєм. Виглядає, що причиною переходу з двох пальців на три було бажання, щоб знак хреста трьома пальцями був символом Пресвятої Трійці.

На Заході Папа Лев IV (855) говорив про знамено хресне трьома пальцями. А Папа Іннокентій III (1161–1216) наказав робити знак св. хреста трьома пальцями від чола до грудей і від правого рамени до лівого. На Заході прийшов звичай робити хресне знамено цілою рукою, т.е. п'ятьма пальцями на знак п'яти Христових ран, і з ліва на право. Наша Русь-Україна, приймаючи з Візантії християнську віру, прийняла також знак св. хреста двома пальцями, як це тоді було в Греції. Коли ж там, наприкінці XII століття, із двох перейшли на три пальці, й ми перейняли той звичай.

ЯК РОБИМО ЗНАК СВ. ХРЕСТА?

Ліву руку кладемо на груди. Три перші пальці правої руки складаємо разом на знак віри у Пресвяту Трійцю, а два крайні пальці пригинаємо до долоні на знак віри у дві природи в Христі. Так зложені пальці кладемо найперше на чоло, опісля на груди, на праве й ліве рамено, і притім проказуємо слова: «В Ім'я Отця, і Сина, і Св. Духа. Амінь».

СИМВОЛІКА ЗНАКУ ХРЕСТА ТРЬОМА ПАЛЬЦЯМИ

Чому кладемо руку на чоло, груди й обидва рамена? Тому, що чоло – це осідок розуму, груди-серце – це символ почуттів, бажань і любові; рамена, бо вони – символ сили і витривалості. Отож, знаком святого хреста ми освячуємо всі головні частини нашого тіла.

Зі сказаного легко розуміємо всю глибину символу святого хреста, чи його робити одним, двома чи трьома пальцями. Він – видимий символ нашої віри. Він замикає основні правди нашої св. віри. Він – символ нашого спасіння.

о. Юліян Катрій, ЧСВВ, Календар «Світла»

РАДА ЗАСУДИЛА ПОЛЬЩУ

Верховна Рада засудила ухвалення польським парламентом постанови, у якій події на Волині в 1943–45 роках названо «геноцидом, вчиненим українськими націоналістами проти мешканців Польщі». Ухвалений поляками документ проголошує 11 липня національним днем пам'яті жертв геноциду. Президент П. Порошенко та МЗС України заявили, що шкодують з цього приводу. Український парламент закликав польських колег «припинити політизацію трагічних сторінок українсько-польської історії» та зосередитися на побудові конструктивних взаємостосунків між двома державами. Рада назвала польську постанову про події на Волині «односторонньою політичною оцінкою історичних подій», яка «несе високий ризик спричинення конфліктів між нашими суспільствами і державами». Депутати Ради звернули увагу на те, що «розпалювання антиукраїнських настроїв» розгортається «в момент найбільшої вразливості Української Держави, яка перебуває у стані війни з Москвою». Раніше у Верховній Раді закликали «симетрично» визнати політику Польщі щодо земель нинішньої західної України у першій половині минулого століття геноцидом. Утім, інші спостерігачі закликали утриматися від «симетричних» кроків, аби не зашкодити стосункам Києва та Варшави. «Повною симетрією на глупоту є тільки нова дурість», – заявив керівник Українського інституту національної пам'яті В. В'ятрович. (Бі-Бі-Сі, УНІАН)

ПАМ'ЯТНИК НЕЗЛАМНОМУ

4 вересня у роковини смерті у Львові відкрили пам'ятник Василю Стусові. Погруддя Стуса встановлене на території одноіменної школи-гімназії міжнародних відносин на вул.

Повстанській 14. На пам'ятнику написано: *Жив, любив, і не набрався скверни*. Поет і політ'язень Ігор Калинець зауважив на урочистій церемонії: «Колись прогресивними людьми з Росії був створений музей в таборі на Уралі, де сидів Стус. Там демонструвалася камера у якій він помер. Виявляється, цього музею там вже нема, зате з'явився музей наглядців. Ось така Росія вбила Стуса». Пам'ятником Стусові стала дипломна робота студента Віталія Думіна. (dailylyviv.com)

БОГОСЛУЖЕННЯ ЗАМІСТЬ ЛІНІЙКИ

У Львові традиційний перший дзвоник пролунав не у всіх школах. Деякі навчальні заклади змінюють формат Дня Знань. Цього року шість шкіл Львова замість традиційної лінійки обрали Богослуження у храмі. Після церкви учні прямують на шкільне подвір'я. Закінчується свято патріотичною раптівкою. (Телеканал новин «24»)

АМЕРИКАНСЬКИЙ РАДНИК З ПИТАНЬ ОБОРОНИ

Вашингтон призначив колишнього командувача американських збройних сил, генерала у відставці Джона Абізаїда радником з питань оборони для України. Він надаватиме авторитетні поради в контексті прагнень України реалізувати реформи, спрямовані на приведення збройних сил до західних стандартів і принципів. У тому числі, йдеться про посилення цивільного контролю над збройними силами, перехід до штатної структури, сумісної з НАТО, а також викорінення корупції. (Укрінформ)

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ УКРАЇНИ

У Лондоні міністр оборони України Степан Полторак провів зустріч з Державним секретарем з питань оборони Великобританії Майклом Феллоном.

Полторак висловив вдячність за всебічну підтримку України в протидії російській агресії. Зокрема, за роботу інструкторів, які підготували більше 2500 військовослужбовців Збройних Сил України за різними напрямками та активну роботу британських інструкторів у цьому процесі. «Обсяги тренувально-дорадчої дороги Великобританії передбачається збільшити в рази. Наступного року буде підготовлено 5000 військовослужбовців України за стандартами НАТО – це є нова мета тренувальної місії Великобританії в Україні», – заявив п. Феллон. (МО)

500-річчя РЕФОРМАЦІЇ

Наприкінці жовтня папа Франциск відвідає Швецію, де візьме участь в екуменічному лютерансько-католицькому спогадуванні 500-річчя Реформації. У спільному прес-релізі Всесвітня Лютеранська Федерація (ВЛФ) та Папська Рада сприяння єдності між християнами представили заплановані заходи.

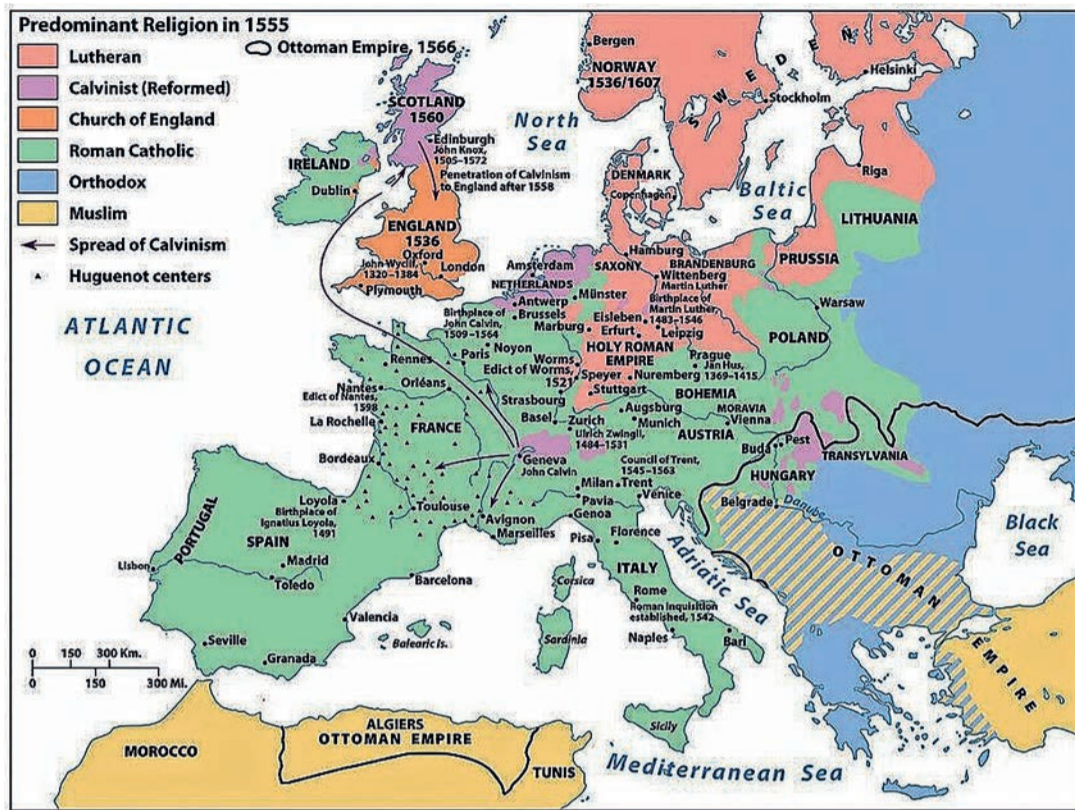
У комюніке читаємо, що відзначення, які відбудуться 31 жовтня 2016 р., проходять у два етапи. Вони розпочнуться літургією в катедрі Лунду, а продовжаться громадським заходом на стадіоні Мальме. «Спільні відзначення ВЛФ та Римської Католицької Церкви мають намір підкреслити 50 років безперервного екуменічного діалогу між католиками й лютеранами та плоди, що походять з цієї співпраці. Католицько-лютеранські відзначення будуються на темах подяки, покаяння та zaangażування у спільне свідчення. Метою є виокремити дари

Реформації та просити прощення за триваючий поділ між християнами обох традицій», – читаємо у спільній заяві.

Лундська катедрал стане місцем, де відбудеться екуме-

нічна літургія, приготована на основі нещодавно виданого католицько-лютеранського літургійного посібника «Спільна молитва», який, у свою чергу, ґрунтується на спільному документі «Від

конфлікту до сопричастя». Стадіон в Мальме, який може вмістити до 10 тисяч людей, стане місцем проведення заходів, присвячених свідченню та спільному служінню лютеран і католиків у світі.

Map 14.2 Religious Divisions in Europe
Chapter 14, Western Society: A Brief History
Copyright © 2010 by Bedford/St. Martin's

Заходи в катедральному соборі Лунду та на стадіоні Мальме відбудуться під проводом Глави Католицької Церкви папи Франциска та президента Всесвітньої Лютеранської Федерації єпископа Муніба Юнана та преподобного Мартина Юнге. Співорганізаторами є провід Церкви Швеції та католицька дієцезія Стокгольма.

«Провідною думкою, яка лежить в основі заходів на арені Мальме, є якомога краще змалювати процес переходу від конфлікту до сопричастя, зосереджуючись на надії на майбутнє та на спільному служінню світові», – стверджує Антье Якелен, Глава Церкви Швеції, однієї з найбільших лютеранських Церков, а католицький єпископ Стокгольма Андерс Арбореліус додає: «Це буде нова сторінка в історії, коли папа Франциск та провід Всесвітньої Лютеранської Федерації разом відвідають Лунд і Мальме, щоб заохотити всіх нас бути витривалими на шляху до єдності християн». **Радіо Ватикан**

Українці у Великобританії

ВЕСЕЛІ КАНІКУЛИ З БОГОМ

Широка хвиля духовної праці влітку з дітьми та молоддю котиться усіма парафіями УГКЦ не тільки в Україні, але й по всьому світі де тільки є наші громади. Так само ця ідея прийшла до парафії Успення Пресвятої Богородиці міста Манчестер.

Задовго до цього ми старались робити оголошення та користувались різними нагодами повідомити батьків про чудову можливість для дітей провести час з Богом, переплетений молитвою, цікавими роздумами, заняттями, піснями, виставами та рухливими іграми. Звичайно, для цього потрібно кваліфікованого провідника. Скажімо відверто, що це парафія Пресвятої Богородиці, тому ми просили її допомогти нам з провідником для «Веселих канікул з Богом» (від-

разу примітка від автора, що назва для нас дуже гучна, хоча за розмірами «канікули» тривали три дні. Мало... але вперше на нашій парафії!!!).

Щонеділі серед прохань на Службі Божій всі молились за щасливе проведення благодатного часу для дітей. Господь вислухав наші молитви і послав нам чудову монахиню із Лондона – сестру Бернадету. Як він думає, з якого згромадження вона є? Ну звичайно! Згромадження сестер Службениць Непорочної Диви Марії! Отже, це знак, що Діва Марія не лише допомагатиме, але й буде вести через сестру Бернадету ці канікули з Богом.

Було велике хвилювання: прибуло майже тридцять дітей різного-різного віку: від одного року до тринадцяти. Дуже важко виявилось знайти серединку, щоб захопити увагою

малечу та старших діток, але чудовий досвід сестри в цьому нам допоміг. Звичайно, велику підтримку надали батьки. Сподобалась дітям можливість щось вирізати, клеїти, складати (потім їхні роботи прикрасили одну із стін храму, щоб всі могли бачити наші парафіяльні таланти).

Цікаво було дітям відтворити одну подію з життя Ісуса, коли він створив чудо в Кані Галилейській. У всіх на очах вибрані діти почали перетворюватись на персонажі з Весільного Бенкету і настільки все правдоподібно виглядало, що всі думали: ось зараз вода набуде червоного кольору і стане справжнісіньким вином!

Коли дітки побачили білий екран у храмі, то відразу здогадалися – будуть мультики! Ну звичайно, ми му-

дивитимуться на цікаву біблійну тематику. Коли включили проектор, то запала тиша, всі прикипили очима до екрану, щоб подивитись, можливо для когось це вперше, історію з Біблії.

Ніхто не забув, що із їжею духовною, потрібна ще й їжа для шлунку. Церква і батьки постарались придбати смачну поживу кожному. Ніхто не залишився голодний. Після молитви і благословення їжі, кожна дитина отримала пакуночок, де були різні смаколики. Можна було отримати добавку чи додаткову водичку. Всі залишилися ситі і душею, і тілом, адже кожний знає – в церкві смакує найбільше! Дуже вдячні ми кожному, хто допомагав в приготуванні і проведенні такого прекрасного духовного заходу у парафії.

За участь у «Веселих канікулах з Богом» 26–28 серпня 2016 року Божого кожна дитина отримала пам'ятний сертифікат, книжечку, образок та подаруночок до школи. Церемонія вручення сертифікатів відбувалась дуже урочисто після святкової празничної Святої Літургії на День Успення Пресвятої Богородиці Володарки Вселенної (саме так називається наш храм в Манчестері). На душі панували радість і спокій, що Пресвята Богородиця як Мама заопікувалась нашими дітьми і батьками та зробила цей гарний початок особливої праці для майбутнього Церкви. Діти – це сьогоднішня, яке прямує в майбутнє. Нехай це майбутнє нерозлучно буде пов'язане з живою вірою в Бога та Святою Церквою!

о. Володимир Сампара,
адміністратор парафії м. Манчестер

УКРАЇНА ЗАРАЗ НАДИХАЄ БАГАТЬОХ

С-на: Getty Images

Професор Стенфордського університету Френсіс Фукуяма, який став відомим у світі після публікації свого есе «Кінець історії», завітав до Львова аби поділитися своїм досвідом у рамках освітньої програми «Академія лідерства для розвитку» (спільний проект школи управління УКУ і Центру демократії Стенфордського університету, США). За його словами, він радо зголосився приїхати до України, бо вважає, що наша держава нині перебуває на передньому краї глобальної боротьби за демократію. Наголосив, що друга спроба переходу від корумпованої країни до сучасної демократії дуже важлива для всього постсоветського регіону, адже від успіху цього переходу залежить ще й те, якою мірою здійсняться прагнення Росії повернути колишні советські республіки назад у свою політичну орбіту. Подаємо зміст лекції п. Фукуяма у викладі журналу «Збруч». (Ред.)

ПРО СВІТ

Заводячи розмову про загальні тенденції у світовій політиці сьогодні, варто почати з падіння Берлінської стіни. Нещодавно була 25 річниця спроби державного перевороту в колишньому Советському Союзі. У його результаті відбувся референдум, і 1991 року ваша країна стала незалежною. Це була пам'ятна й історична подія. Хоча зараз вона здається давньою історією. Ця подія була частиною того, що Самуель Гантінгтон називав третьою хвилею демократизації. До неї було 35–40 демократичних країн, а після неї їх кількість збільшилась до понад ста. Тепер у всіх цих країнах є та чи інша форма демократичних виборів. По суті, сьогодні 2/3 країн світу є демократіями, що дуже важливо.

Але зараз ми також можемо спостерігати зворотну хвилю. Мій колега зі Стенфордського університету називає це реверсією демократії. Протягом десяти років організація Freedom House, яка вимірює демократію у всьому світі, говорить про занепад демократії, і це процес, який можна краще описати якісними показниками, аніж кількісними. З якісної точки зору провідні країни світу не так добре дають раду. Сполучені Штати та Європа пережили великі фінансові кризи, що спричинили економічні рецесії і сповільнили економічне зростання та розвиток. Це те, що ми спостерігаємо протягом останнього десятиліття. США також погіршили ситуацію своїм вторгненням в Ірак у 2003 році.

Паралельно можемо говорити про новий прояв самовпевненості з боку авторитарних режимів. Думаю, зараз ви можете бачити його наслідки. Під правлінням Владіміра Путіна Росія відновила свою самовпевненість. Він створив націоналістичну агресивну форму напівавторитарного режиму, або квазідемократичного уряду, який має дуже багато амбіцій. Попри те, що падіння цін на нафту чинить величезний тиск на економіку Росії, втім,

у Росії триває зміцнення авторитарних позицій. Те саме можна сказати і про Китай, про який через 15–20 років ми зможемо говорити як про найбільшу економічну силу у світі.

Під час «холодної війни» ми розуміли, що існував розподіл між ліберальними демократіями з ринковими економіками й авторитарними режимами з централізованою формою економіки. Зараз у світі все набагато складніше. Мені здається, що боротьба між демократією й авторитаризмом залишається лінією поділу, але боротьба відбувається у зовсім іншій площині. Йдеться про лінію поділу між урядами, які є справді демократичними, і тими, що нібито мають демократичні вибори, як, наприклад, Росія. Суть авторитарного режиму у тому, що він сам себе утримує, і так усім причетним вдається виживати. Державні ресурси розподіляють між невеликою кількістю державної еліти, яка використовує силу для зміцнення своєї власної фінансової позиції. А потім використовує фінансову позицію, аби зміцнити свою владу. Я би сказав, що це той режим, який створив в Україні президент Янукович. Мені здається, це той режим, проти якого виступив ваш Євромайдан. Ви не хотіли жити у суспільстві, де держава є власником усього, а хотіли жити у сучасному суспільстві, де держава однаково ставиться до своїх громадян. Мені здається, боротьба, яка зараз відбувається у світі, йде, власне, за якість держави й уряду.

ПРО США

Зараз ми бачимо у багатьох країнах світу формування демократичного, але нетолерантного націоналізму. На жаль, ми це спостерігаємо і в США відколи Дональд Трамп став учасником передвиборчої кампанії з його лозунгом, що Америка – для американців.

Чому це все відбувається? Мені здається, за цим стоять глибинні причини. Одна з них пов'язана з еко-

номією. Зараз є величезна підтримка нетолерантної націоналістичної політики, і це реакція на ту глобалізацію, яку ми спостерігаємо останні 40 років. У період між 1970 роком і американською кризою 2008 року світовий обсяг продукції збільшився вдвічі. За той час відбувся стрімкий розвиток і економічне зростання в США, Китаї, Латинській Америці та багатьох інших країнах. Кожен із цих регіонів збільшив дохід на душу населення, і, відповідно, сотні тисяч людей перейшли у середній клас, вирвавшись із тенет бідності. Причина полягала в глобалізації світової економіки: збільшилась мобільність людей, відбувся розвиток економіки. Але проблема у тому, що не всі дістали однаково вигоду від цього нового глобалізованого світу. Йдеться передусім про тих, хто менш мобільний, має меншу кваліфікацію та гіршу освіту. Вони почали щораз більше підтримувати націоналістичних політиків. Якщо подивитись на США, саме такі люди є основою електорату Дональда Трампа. Це люди, які закінчили загальноосвітню школу або й менше. Його прихильники – це представники робітничого класу, і багато з них у поганому становищі зараз: або втратили роботу, або мають дуже низький рівень доходів. Тому вони вірять, коли Трамп каже, що зробить Америку знову величною державою.

Це та проблема, яку ми ще маємо зрозуміти глибше. Чистий неоліберальний підхід до торгівлі та інвестицій, з одного боку, дав багато переваг для суспільства, а з іншого боку – цей підхід не вирішив дуже багато суспільних проблем. Ключове питання – як дати раду з тими, хто програв у цій глобалізації. Ми також стоїмо перед величезною політичною проблемою у всіх країнах. Йдеться про зростання нерівності між різними категоріями населення і протистоянь, що спричиняє цю нерівність.

Якщо робити прогнози щодо результатів вибо-

рів, мені здається, Дональд Трамп не переможе. Думаю, переможе Гіларі Клінтон і республіканці втратять свої голоси у Сенаті, що приведе до зменшення кількості прихильників його політики.

ПРО УКРАЇНУ

Я дуже ретельно стежу за подіями у вашій країні. З захопленням стежив за подіями Помаранчевої Революції у 2004 році і був дуже розчарований її наслідками. Було дуже багато енергії від молодих людей, але це не забезпечило ефективні реформи та уряд позбавлений корупції, який міг би надати громадянам базові послуги. Помаранчева Революція у сприйнятті багатьох людей була поразкою, що забезпечило Віктору Януковичу перемогу на наступних виборах.

Друга революція – Євромайдан – була дуже важливою подією не лише для України, а й для світової політики. Досвід боротьби з корупцією в інших країнах показує, що корупція існує не від незнання. Більшість суспільств розуміє, що корупція – це погано і що суспільство не може ефективно існувати, коли вище керівництво краде мільйони і мільярди з державної скарбниці. Але корупція настільки сильно вкорінена, бо вона в інтересах самої еліти. Вона не буде викорінена, поки не будуть створені політичні умови, щоби витіснити з влади корумпованих керівників і замінити їх новими керівниками з новими цінностями. Це не може відбутись без поєднання трьох чинників: громадянського суспільства, яке виступатиме проти старих методів; лідера та інституцій, які здійснять ці реформи.

Україні насправді дуже пощастило з багатьох точок зору. У вас є добре громадянське суспільство, і це те, що найбільше мене здивувало. Під час Помаранчевої Революції сила громадянського суспільства була для мене найбільшим відкриттям. Люди готові виходити на вулиці й ризикувати своїм життям, щоб обстоювати свої права.

Мені також здається, що потенційно у вас є потрібні лідери, які представляють громадянське суспільство. Ви також маєте інституції, які є дефектними, але мають величезний прихований потенціал до змін. Ви повинні перемістити свої акценти від сильних до слабких сторін. Ви повинні не просто протистояти поганому уряду, а самі йти у владу, щоби змінити державні інституції. Якщо ви й далі будете триматися осторонь від демократичної політики, нічого не зміниться. Тому я дуже радий, що є представники громадянського суспільства України, які взяли на себе цей виклик і пішли у владу, щоби щось змінити. Саме такі люди і є нашою надією.

Сполученим Штатам треба було 40 років (це більше ніж два покоління), щоби викоринити корупцію. Думаю, у вас це вийде швидше. Ви маєте зовнішню підтримку, консолідоване суспільство, і ви раніше почерпнули потрібні уроки.

Україні треба також утвердити верховенства права. Треба збудувати якомога сильніші судові інституції. Ви покладаєте надію на дуже мале коло людей. У вас є політики та підприємці, які мають тісні зв'язки, знають і підтримують один одного за рахунок решти суспільства. Вам потрібно замінити такий уряд безособовим урядом, який створюватиме рівні умови гри для усіх. Тільки тоді ви створите достатньо сильну державу, яка забезпечить верховенство права і рівність для усіх. Має бути сформована незалежна судова система, має бути політична воля та готовність притягнути до відповідальності навіть найвищих посадовців. Це буде початком формування системи, що матиме довіру серед громадян.

Багато людей у різних куточках світу ретельно спостерігають за тим, що відбувається в Україні. Думаю, зараз ви є натхненням для багатьох країн, і це особливо важливо у світлі підтримки нетолерантних націоналістичних режимів. (А.Ф.)

З літопису християнської України

ПІДСУМКИ ПЕРШОГО СТОЛІТТЯ ХРИСТІЯНСТВА В УКРАЇНІ

Закінчуючи перший рік наших лекцій з історії християнської України, 50-ма короткими викладами ми вичерпали в головних зарисах тематику першого століття організованого в церковних формах християнства на Українських Землях. Збіжність цих трьох фактів вможливило нам зробити коротке підведення підсумків. На їх підставі можна буде приступити до історії XII століття. Ось кілька коротких висновків.

1. ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ. Найзагальнішим нашим висновком є, що за це перше століття (990–1090 рр.) християнство в Україні стало досконалим організаційним фактом, з повним і видимим успіхом, тобто: Христове вчення в Україні стало українською християнською Церквою, з окремою і розгалуженою власною єрархією, духовенством і віруючим народом. За дальший висновок слід уважати те, що нова церковна організація знайшла задовільні форми співжиття і співпраці з організацією політичною, з державою. Ця форма не виявила якихось позицій супротивних, чи нейтральних, але здійснилася в формі взаємного впливу і проникання своїми позитивними елементами. Держава стала християнською, а Церква державною, тобто прийняла за своє християнське визнання.

Черговим загальним висновком є, що християнське вчення просякло в тому часі в усі верстви народу, в його життя і побут, тобто постав християнський український народ, як об'єкт церковної дії, а, з другого боку, як суб'єкт росту Церкви на українських землях. Християнство стало душевною справою українського народу. Зорганізоване в церковних формах, християнство стало вирішальним чинником світогляду, побуту, культури, моралі, правопорядку, ба навіть політики українського народу, і залишилось ним на ціле тисячоліття, аж до наших днів.

2. ОКРЕМІ ВИСНОВКИ. Розглядаючи деякі окремі ланки життя українського народу, можемо знайти вже в тому першому столітті християнства в Україні деякі вирішальні на майбутнє елементи. Ось деякі з них.

а) Світогляд народу. – Завдяки християнському вчен-

17 ВЕРЕСНЯ 1989 Р. М. ЛЬВІВ

ню та церковній дії оформлюється християнський світогляд народу, тобто його думання про світ і людину, про одиницю і громаду. Його підставою стає глибокий християнський гуманізм; отут оформлюється вже виразно українська народна мудрість про світ і людину, про людське життя та його потреби, вимоги й обставини. В світлі християнських істин формується українська приказка, казка та байка, як вияви всенародного думання про речі, події і особи. Паралельно з цим, у вищих колах розроблюються головні тези філософського книжного світогляду, поки що сприймальні лише для книжних людей, а передусім духівництва та частково і княжої верстви, чого доказом є перші пам'ятники української літератури XI століття.

б) Перетворювання народного побуту. – Під впливом нового, християнського світогляду, починає вже виразно перетворюватися народний побут, головню ж за вимогами християнського культу, зосібна – церковного календаря. Ціле життя людини, індивідуальне і громадське, набирає нового укладу. Приходить новий розподіл дня, тижня, пір року, місяців. В життя людини входить молитва рання і вечірня, відвідування храму; тиждень набирає нового оформлення, постає християнська «седмиця» з її днями трудовими і відпочинковими; втворюється новий розклад праці, відповідно до позиції християнських неділь і свят;

єдиниця і сім'я встановляють нові форми побуту: родження, дружиння, відмирання, з обрядами християнського хрещення, подружжя, похорону; громада кермується новими формами громадського життя: недільна і святочна богослужба, храмові святкування тощо. Традиційні форми рокових нагод, тобто пори року набирають глибокого змісту, відповідно до християнських змістів, і з чисто господарських обрядів набирають і релігійних; постають циклі: зимовий-різдвяний, весняний-великодній, літній-богородичний, осінній-новорічний; новий культ християнських святих заступав поволі давній культ богатирів. Це тільки деякі елементи майбутнього побуту українського народу, який оформив перші свої зразки вже в отому першому столітті християнства.

в) Християнське поглиблення моралі народу. – Одночасно з християнським обученням та світоглядом постають нові засади моральної поведінки. Нова християнська релігія вводила і вимагала нових моральних засад, своїми заповідями. Категорично вимагала християнського братолюб'я в стосунку до іншої людини, а навіть до супротивника; пошани до життя і здоров'я, до чужого майна, слави, доброго імені; розбуджувала пошану супроти жінки і дитини та ще ненародженого життя; вводила засаду християнського прощення в стосунках з людьми, людську допомогу потребуючим у різних випадках життя,

милосердя і добротність, гуманність взагалі. Все це відвертало не раз догори дном попередні моральні засади народу, а й змінювало засадничі громадські взаємини.

г) Основи християнської культури. – Перше століття християнства в Україні проявляє вже виразні і як слід зарисовані осяги культурного порядку. Християнство, зорганізоване в Церкву, вимагало з самої своєї суті культурної праці. Згадати б тільки християнську потребу книги і школи, освіти взагалі, широко відкриваючи двері шкільництву й літературній діяльності, зокрема в формах церковної проповіді. Християнство вимагало і матеріальної культури: архітектури для своїх храмів, малярства для їх внутрішньої прикраси, різьби-ювелірства для церковної обстановки і посудів та риз, вокальної культури і музики для своєї богослужби. А все це – широкі культурні ланки життя всього народу, який творив ці культурні вартості, їх уживав, а навіть був зобов'язаний у сумлінні їх уживати, досягаючи великих всенародних користей. Згадати б тільки, яким великим культурним здобутком є хоча б один тільки храм київської св. Софії: це повна культурна скарбниця та культурний народний університет для цілого народу. А це плід отого першого ж таки християнського століття. А св. Софія не була одинокою, та не першою. Дальше можна пригадати, яку вартість представляло

Похід 17 вересня 1989 року у Львові за легалізацію УГКЦ досі викликає подив. Ідея перетворити окремі мітинги у численний похід належала Комітету захисту прав УГКЦ і безпосередньо його голові – Івану Гелю. (...) Ще тодішній екзарх РПЦ в Україні Філарет говорив, що ніякої уніатської Церкви не існує, а «є тільки залишки, приблизно 10 сіл, щонайбільше 15, із беззубими попами і 200–300 беззубих бабок». Натомість кількість і самоорганізація учасників походу перевищила всі сподівання. За різними даними, у процесії взяло участь від 250 до 300 тисяч осіб. Відтак влада і присутні в той день закордонні медіа побачили, яким стереотипним було уявлення про УГКЦ. (...) Присутній у поході член британського парламенту Дейвід Альтон у листопаді розпочав в Лондоні кампанію у справі легалізації УГКЦ і просив поклопотатися про це главу уряду Маргарет Тетчер під час її зустрічі з Горбачовом.

(фрагмент статті Юлії Овсяник «Катакомбна Церква здивувала світ», яка була надрукована в журналі «Збруч» у вересні 2014 р.)

собою, наприклад, українське літописання, яке постало при церквах і монастирях, що розгортало і широку цивілізаційну працю господарського порядку, освячену християнськими первнями.

г) Поглиблення громадського і політичного життя. – По самій своїй суті християнство поглибило і громадське життя, зобов'язуючи людину до спілкування з іншими, за певними і зобов'язуючими нормами. Не треба і згадувати, скільки скористала з християнства українська сім'я, відносини між подругами, між батьками і дітьми, визначені правами і обов'язками. Євангелія говорила про це ясно і виможливо, а вона читалася публічно кожного тижня, кожної неділі і свята, і пояснювалася компетентними людьми – духовенством. Українська громада, крім чисто кровної та господарської, набирала нової спаяності і пов'язання: релігійної, яка пов'язувала людей глибокими релігійними вузлами в сумлінні. З християнством набрало більшої досконаlosti навіть політичне життя українського народу: відносини між владою і громадою, розцінювання спільного блага, організування і виконання влади, політичний правопорядок, стосунки до інших народів – все це набрало нових, кращих форм. В усьому цьому був виразний вплив нової релігії та вищої, Божої санкції. Все воно ставало поволі дійсністю Української Землі.

о. Атанасій Великий, ЧСВВ (кінець серії)

БЕНЕДИКТ XVI ПРО СВОЄ ЗРЕЧЕННЯ

радісного захоплення Богом. Одночасно, я був вражений великими проблемами мексиканського суспільства та заангажуванням Церкви у пошук, відштовхуючись від віри, відповідей на виклики бідності й насильства. Немає, натомість, потреби згадувати про те, як на Кубі я був вражений, побачивши як Рауль Кастро бажав провадити свою країну новим шляхом, але не перериваючи тягlosti з минулим. Також і тут мене дуже вразило те, як мої співбрати в єпископстві намагаються знаходити орієнтири для цього важкого процесу, посилаючись на віру. Але тоді ж, однак, я повністю відчув обмеження своїх фізичних можливостей. Насамперед, я усвідомив, що в майбутньому вже не зможу переносити трансокеанські перельоти задля проблеми часових поясів. Очевидно, я обговорював ці проблеми зі своїм лікарем, доктором Патріціо Поліскою. Ставало дедалі яснішим, що я вже не зможу взяти участь у Всесвітньому Дні Молоді в Ріо-де-Жанейро, бо цьому ясно заважала проблема різниці часу. Відтоді я в доволі короткому проміжку часу мусів прийняти рішення про дату свого відходу.

► Після зречення багатьох уявляв середньовічні картини, супроводжувані сенсаційними заявами та гучними обвинуваченнями. Настільки, що оглядачів застало зненацька, майже розчарувало, ваше рішення залишитися в межах Святого Петра, відійти до монастиря Mater Ecclesiae. Як визріло це рішення?

Папа Бенедикт: Я неодноразово відвідував монастир Mater Ecclesiae від його заснування. Я часто приходив туди, щоб відслужити Службу Божу для монахинь, які там по черзі проживали. Свого часу Іван Павло II вирішив, що дім, який раніше використовувався як помешкання для директора Радіо Ватикану, повинен стати місцем споглядальної молитви, своєрідним джерелом живої води у Ватикані. Знаючи про те, що тієї весни завершувалося трирічне служіння в цьому монастирі сестер візиток, до мене прийшло усвідомлення, що це могло би стати місцем, де я міг би по-своєму продовжувати служіння

молитви, для якого Іван Павло II призначив цей дім.

► Не знаю, чи ви бачили те фото кореспондента ВВС, на якому зображено, як в день вашого зречення блискавка вражає купол базилики святого Петра (демонструємо на 1 стор. – Ред.). Для багатьох ця картина була знаком занепаду, навіть приходу кінця світу. Тепер мені спадає на думку: в той час, як очікували оплакування переможеного чоловіка, розтоптаного історією, бачу перед собою спокійного і сповненого довіри мужа...

Папа Бенедикт: Я абсолютно згідний. Я би дійсно мусів пережити, якби не був переконаний у тому, що сказав на початку свого понтифікату, що я є простим і покірним робітником у Господньому винограднику. Я від початку знав про свої обмеження і приймав їх, як завжди намагався це чинити протягом свого життя, в душі послуш. Так, були більші чи менші труднощі понтифікату, але також не бракувало благодаті. Я розумів, що все те, що я повинен робити, я вже не міг робити сам, і, таким чином, я був майже змушений віддатися в Божі руки, ввіритися Ісусові, з Яким, крок-за-кроком, пишучи свою книгу про Нього, відчував зв'язок давньої і дедалі глибшої дружби. Далі, в цьому була присутня Божа Матір, Мати надії, Яка була опорою в труднощах і близькість Якої я завжди відчував, проказуючи святу вервицю та відвідуючи Марійські санктуарії. Врешті, були святі, мої товариші в мандрівці життям: святий Августин і святий Бонавентура, мої духовні вчителі, а також святий Венедикт, гасло якого: «ніщо не ставити перед Христом», ставало мені дедалі ближчим, та Ассізький бідняк святий Франциск, який першим відчув, що світ є дзеркалом творчої любові Бога, від якої ми походимо і до якої прямуємо...

► Отож, лише духовне утішення?

Папа Бенедикт: Ні, мій шлях не був супроводжуваний лише згори. Я щодня отримував численні листи не лише від великих цього світу, але також і від смиренних простих людей, які хотіли повідомити мені про свою близькість і молитву за мене.

З цього, також і під час важких моментів, походили довір'я та впевненість у тому, що Церкву провадить Господь, і що можу повернути в Його руки той мандат, який Він мені вручив у день мого обрання. Зрештою, ця підтримка не припинилася і після мого зречення, за що можу лише дякувати Господеві та всім тим, які висловили й надалі висловлюють мені свою любов.

► У своєму прощальному слові до кардиналів 28 лютого 2013 року ви вже відтоді обіцяли послух своєму наступникові. Тим часом, у мене склалося враження, що ви запевнили папі Франциску також людяність та щирість. Якими є стосунки з вашим наступником?

Папа Бенедикт: Послух моему наступникові ніколи не піддавався дискусії. Але крім того, існує почуття глибокого сопричастя і дружби. В момент його обрання я відчув, як і багато інших людей, спонтанне почуття вдячності Божому провидінню. Після двох Пап, що походили з Центральної Європи, Господь, так би мовити, скерував погляд на Вселенську Церкву, запрошуючи нас до ширшого, ще більш католицького сопричастя. Я особисто був глибоко зворушений надзвичайною людяністю папи Франциска щодо мене. Відразу після обрання він намагався зателефонувати до мене. Ця спроба була невдалою, і він мені відразу зателефонував після зустрічі з Вселенською Церквою в лоджії базилики Святого Петра, і промовляв до мене надзвичайно щиро. З того часу він мене обдарував чудесними батьківсько-братерськими стосунками. До мене часто надходять маленькі подарунки та власноручні листи. Перед тим, як вирушити у тривалі подорожі, Папа завжди мене відвідує. Людська зичливість, з якою він до мене ставиться, є для мене особливою ласкою на цьому останньому етапі мого життя, за яку я йому можу бути лише вдячним. Те, що він говорить про відкритість до людей, не є лише словами. Він їх впроваджує в життя зі мною. Нехай же Господь, у свою чергу, дасть йому щодня відчувати Свою зичливість. Про це прошу Господа, молячись за нього.

Радіо Ватикан

«Я би дійсно мусів пережити, якби не був переконаний у тому, що сказав на початку свого понтифікату, що я лише простий і смиренний робітник у Господньому винограднику», – цими словами вислужений папа Бенедикт XVI відповів на запитання журналіста Еліо Ґверреро про те, як він відчитав знаки, які трапилися в день його зречення і для декого здавалися зловіщими. Згаданий журналіст є автором книги-біографії Бенедикта XVI, яка нещодавно з'явилася на полицях книгарень. Під час редагування книги, зустрічаючись з вислуженим Папою, він записав з ним коротке інтерв'ю.

► Ваша Святосте, відвідуючи востаннє Німеччину, ви сказали: «Не можна зречтись Бога». Та також: «Там, де Бог, там є майбутнє». Чи не було вам прикро залишити все під час Року Віри?

Папа Бенедикт: Звичайно, мені залежало на тому, щоб довести до завершення Рік Віри та написати енцикліку про віру, яка повинна була завершити шлях, розпочатий з Deus caritas est. Як казав Данте, любов, яка рухає сонце та інші зорі, підштовхує, веде нас до присутності Бога, Який дарує нам надію і майбутнє. В ситуації кризи найкращою поведінкою є стати перед Богом з прагнен-

ням віднайти віру, щоб могли і далі прямувати життєвою дорогою. Зі Свого боку, Господь з великою радістю приймає наше прагнення й дарує нам світло, яке провадить нас життєвим паломництвом. Таким є досвід святих, святого Івана від Хреста і святої Терези від Дитяти Ісуса. Однак, на 2013 рік були призначені численні завдання, які я не почувався в силах довести до кінця.

► Що це були за завдання?

Папа Бенедикт: Зокрема, вже була визначена дата Всесвітнього Дня Молоді, що мав відбутися влітку 2013 року в Ріо-де-Жанейро. Щодо цього я мав два чіткі переконання. Після досвіду подорожі до Мексики і Куби я вже не почувався в стані здійснити таку вимогливу подорож. Крім того, згідно з установками, залишеними Іваном Павлом II щодо цих днів, фізична присутність Папи була незамінною. Також і це було обставиною, задля якої зречення стало моїм обов'язком. Врешті, я мав упевнену віру в те, що навіть без моєї присутності Рік Віри звершиться добре. Віра, у дійсності, – це благодать, великодушний Божий дар. Тому, в мене було стійке переконання в тому, що мій наступник, як це пізніше підтвердилося, однаково приведе до доброго завершення згідно з Господньою волею ту ініціативу, яку я розпочав.

► Відвідуючи базилику на Коллемаджіо в Аквилі, ви поклали паллій на вівтар Целестина V. Чи можете сказати, коли прийняли рішення про те, що мусите зречтись виконання Петрового служіння задля добра Церкви?

Папа Бенедикт: Подорож до Мексики і Куби була для мене дуже гарною і зворушливою під різним оглядом. У Мексиці мене вразила зустріч із глибокою вірою численної молоді, досвід її

С-на: ТАСС

що мало що можемо зробити тут для країни. Точніше зробити можемо тільки одне – триматися. Не треба нас витягувати (з тюрми – Ред.) будь-якою ціною – перемога від цього не наблизиться. Використовувати нас як зброю проти ворога – так. Знайте, що ми не слабке ваше місце. Якщо нам судилося стати цвяхами в кришку труни тирана, то я хотів би бути таким цвяхом. Просто знайте, що цей цвях не зігнеться.
Слава Україні!

Я І ТАК ЗНАЮ, ХТО ПЕРЕМОЖЕ

(Лист Олега Сенцова з сибірської неволі)

Третій рік сиджу в російській в'язниці. Третій рік проти моєї країни ведуть війну. Ворог воює підло, нишком, вдаючи, що він тут ні при чому. Йому ніхто вже не вірить, але його це не зупиняє. Війна не буває красивою, але правда все одно за нами – ми ні на кого не нападали, ми захищаємося. Але крім цього, головного ворога, якого всі знають і який зовні, є й інші. Вони дрібніші, але вони всередині, тут під шкірою, вони майже свої. Але вони не за нас, вони за себе. Хтось залишився від старих часів, хтось просто хоче жити по-старому, але під новою личиною. Не вийде. І у того великого і у цих менших мети різні, але нам з ними не по дорозі. І я не буду говорити, що ми подивимося хто кого. Я і так знаю, хто переможе. Прагнення до свободи і прогресу не зупинити.

Нас багато в полоні в Росії, і ще більше на Донбасі. Когось вже звільнили, інші чекають і сподіваються. У кожного своя історія і умови утримання. Хтось на полонених піариться, хтось реально працює. Ставати більш відомим ув'язненим, щоб тебе обміняли швидше від інших – це не той шлях, по якому я хотів би пройти. Я не хочу тягнути ковдру на себе. Я хочу залишитися просто прізвиськом в загальному списку. Навряд чи мені запропонують вийти останнім, але це був би хороший вибір.

Тут в ув'язненні ми обмежені. І навіть не свободою – цього вже не відняти, а тим, чого ми не маємо. Тут в ув'язненні ми обмежені. І навіть не свободою – цього вже не відняти, а тим, чого ми не маємо.

Олег Сенцов, серпень 2016 р.

(Подано за стрічкою у Фейсбуці сестри О. Сенцова Наталії Каплан. Переклад з російської о. Богдана Підлісецького)

XI

КОМУНІКАТ СИНОДУ ЄПИСКОПІВ УГКЦ

Від 4 до 11 вересня 2016 року Божого у м. Львові-Брюховичах проходив Синод Єпископів УГКЦ, в якому брав участь 41 єпископ з України, країн Центральної та Західної Європи, Північної і Південної Америки та Австралії.

Синод розпочався Божественною Літургією в архикафедральному соборі Святого Юра. (...) Наприкінці до присутніх звернулися з привітальним словом почесні гості: Архієпископ Клаудіо Гуджеротті, Апостольський нунцій в Україні, та Блаженніший Патріарх Григорій III, Глава Мелхітської Греко-Католицької Церкви.

У соборі Святого Юра був виставлений для почитання оригінал ікони Пресвятої Богородиці «Милосердя двері», яку Митрополит і Архієпископ Перемишльсько-Варшавський Євген Попович привіз з м. Ярослава (Польща) з нагоди проведення Синоду Єпископів УГКЦ. Саме ця ікона на бажання Папи Римського Франциска була на урочистій Літургії з нагоди відкриття Ювілейного року Божого милосердя в Римі.

Цього ж дня, увечері, було відслужено Молебень до Святого Духа і всі члени Синоду склали присягу, яку зачитав найстарший з присутніх за єпископською хіротонією – владика Василь (Лостен). Опісля до присутніх єпископів звернувся із братнім словом Блаженніший Патріарх Григорій III. (...)

Глава УГКЦ виголосив до Синоду програмну доповідь, в якій охарактеризував минулий рік як період втілення рішень Патріаршого Собору, що проходив у м. Івано-Франківську. Блаженніший Святослав підсумував результати пособорових конференцій, що проходили в усіх єпархіях, і відзначив, що вони мали значний позитивний наслідок. Це був також рік подальшого впровадження Стратегії розвитку УГКЦ до 2020 року «Жива парафія – місце зустрічі з живим Христом».

Соціальне служіння в УГКЦ було головною

темою Синоду. У представленні цієї теми головний доповідач о. Андрій Нагірняк разом з іншими експертами: п. Ксенею Гапій, п. Григорієм Селешуком та п. Андрієм Васьковичем, відзначили, що служіння ближньому є одним із пріоритетів Стратегії розвитку Церкви. Соціальне служіння виражає діяконічну природу Церкви, будучи частиною її триєдиної місії: звіщати Добру Новину, освячувати та служити.

Синод заслухав звіт владика Богдана (Дзюраха), Секретаря Синоду та Адміністратора Патріаршої курії, про діяльність Патріаршої курії за минулий рік, а також звіти голів різних синодальних комітетів та відділів. Було розглянуто також стан реалізації програми Стратегії Церкви до 2020 року, розвитку військового капеланства, стан будівництва Патріаршого собору Воскресіння Христового та Патріаршого центру в Києві.

Синод затвердив низку правильників, статутів та внутрішніх документів Синоду Єпископів УГКЦ, розроблених Секретаріатом Синоду та Канонічним відділом Патріаршої курії. Синодальні отці також розглянули кадрові питання.

Синод вирішив поблагословити відзначення на загальноцерковному рівні 400-річчя Василіанського чину, 380-річчя з дня смерті митрополита Йосифа Веляміна Рутського, 150-річчя канонізації святого священномученика Йосафата Кунцевича та 125-річчя від дня народження патріарха Йосифа Сліпого.

У середу, 7 вересня, на Личаківському цвинтарі у Львові члени Синоду на чолі з Блаженнішим Святославом відслужили Панахиду за полеглих воїнів на сході України, які захищали незалежність і територіальну цілісність нашої країни. У молитві брали участь численні родичі загиблих, які разом з єпископами поклали свічки на могили воїнів.

Кожного дня проповіді на Божественній Літургії виголошував о. д-р Мирослав Татарин із Ка-

нади. Один день Синоду був присвячений духовній віднові. Єпископи здійснили паломництво до м. Перемишляни, де у храмі Святого Миколая служив блаженний священномученик Омелян Ковч, та до Свято-Успенської Унівської лаври.

У суботу, 10 вересня, була відслужена Божественна Літургія та Панахида за усопших архиєреїв УГКЦ. Того ж дня у соборі Святого Юра члени Синоду брали участь у Молебні до Божого Милосердя, а опісля – у молитовній ході з іконою Пресвятої Богородиці «Милосердя двері» до новозбудованого храму Святої Софії - Премудрості Божої при Українському католицькому університеті, що його наступного дня освятив Блаженніший Святослав за участю всіх єпископів Синоду.

Наступний Синод Єпископів УГКЦ було вирішено провести 3–12 вересня 2017 року Божого у м. Львові-Брюховичах, а його головною темою буде літургійне і молитовне життя в УГКЦ.

(Подано за news.ugcc.ua, текст скорочено)

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потрібі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetsky
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на conto: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF1 M 0 5